

RAHVUSVAHELISTE STANDARDITE SISSEJUHATUS

Siseauditeerimist viiakse läbi erinevates õiguslikes ja kultuurikeskkondades; organisatsioonides, mis erinevad eesmärgi, suuruse, keerukuse ja struktuuri osas; organisatsioonisiseste või -välise isikute poolt. Ehkki siseauditeerimist võivad mõjutada erinevused igas keskkonnas, on vastavus IIA rahvusvahelistele siseauditeerimise kutsetegevuse standarditele (*Standarditele*) hädavajalik siseaudiitorite ning siseauditi üksuse kohustuste täitmiseks.

Kui seadused või regulatsioonid keelavad siseaudiitoritel või siseauditi üksusel järgida Standardite teatud osi, on vajalik see asjakohaselt avaldada ja järgida Standardite kõiki teisi osi.

Kui siseaudiitorid kasutavad *Standardeid* koos teiste regulaatorite poolt välja antud standarditega, võivad nad vajadusel auditi tulemuste edastamisel mainida teiste standardite kasutamist. Juhul, kui *Standardite* ja teiste standardite vahel esinevad ebakõlad, peavad siseaudiitorid ja siseauditi üksus järgima *Standardeid*. Samas võib järgida ka teisi standardeid, kui need on *Standardeid* kitsendavad.

Standardite eesmärk on:

1. Tuua välja põhiprintsiibid, mis kirjeldavad siseauditeerimist;
2. Anda raampõhimõtted laia vahemiku väärtust lisavate siseauditeerimistegevuste teostamiseks ja edendamiseks;
3. Kehtestada siseauditi tegevuse hindamise alused;
4. Edendada organisatsiooni protsesside ja tegevuse täiustamist.

Standardid on põhimõtetele orienteeritud ja kohustuslikud nõuded, mis koosnevad:

- Põhinõuetest siseauditeerimise kutsetegevuseks ning selle tegevuse mõjususe hindamiseks, mis on rahvusvaheliselt rakendatavad nii organisatsiooni kui individuaalsel tasandil.
- Tõlgendustest, mis selgitavad põhinõuetes sisalduvaid mõisteid või kontseptsioone.

Standardid kasutavad mõisteid, millele on antud spetsiifilised tähendused ja mis on ära toodud sõnastikus. *Standardid* kasutavad sõna „peab/tuleb“, et määratleda tingimusteta nõuet ning sõna „peaks“, kui oodatakse vastavust, välja arvatud juhtudel, kus kutsealase otsustuse kohaselt asjaolud õigustavad kõrvalekaldeid.

Standardite korrektseks mõistmiseks ning rakendamiseks on vajalik arvesse võtta nii iga konkreetset standardit, selle tõlgendust kui ka sõnastikujärgset definitsiooni.

Standardite struktuur on jagatud tunnus- ja tegevusstandarditeks. Tunnusstandardid käsitlevad siseauditeerimist teostavate organisatsioonide ja isikute omadusi. Tegevusstandardid kirjeldavad siseauditeerimistegevuse olemust ning sätestavad kvaliteedikriteeriumid, mille alusel saab hinnata nende teenuste osutamist. Tunnus- ja tegevusstandardeid rakendatakse kõikide siseauditi teenuste puhul.

Tunnus- ja tegevusstandardeid laiendavad rakendusstandardid, mis kehtestavad nõuded nii kindlustandvate (A) kui nõuandvate (C) tegevuste jaoks.

Kindlustandvad tegevused hõlmavad tõendusmaterjali objektiivset hindamist siseaudiitori poolt, et anda sõltumatu arvamus või teha järeldused üksuse, tegevuse, funktsiooni, protsessi, süsteemi või muu auditiobjekti osas. Kindlustandva töö olemus ja ulatus defineeritakse siseaudiitori poolt. Enamasti on kindlustandvatesse teenustesse kaasatud kolm osapoolt: (1) üksuse, tegevuse, funktsiooni, protsessi, süsteemi või muu auditiobjektiga otseselt seotud isik või grupp – protsessi omanik, (2) arvamust andev isik või grupp – siseaudiitor ja (3) arvamust kasutav isik või grupp – kasutaja.

Nõuandvad teenused on oma loomu poolest nõustavad ja neid teostatakse üldiselt tellija spetsiifilisel palvel. Nõuandva teenuse sisu ning olemus määratletakse kokkuleppel tellijaga. Nõuandvad teenused hõlmavad enamasti kahte osapoolt: (1) nõu andev isik või grupp – siseaudiitor ja (2) nõu saav või otsiv grupp või isik

– töö tellija. Nõuandvate teenuste osutamisel peaks siseaudiitor säilitama objektiivsuse ning mitte võtma vastutust juhtimistegevuste eest.

Standardid kehtivad nii üksikutele audiitoritele kui siseauditi üksustele. Kõik siseaudiitorid vastutavad individuaalse objektiivsuse, asjatundlikkuse ning nõutava ametialase hoolesega seotud *Standarditele* vastavuse eest. Lisaks vastutavad siseaudiitorid ka vastavuse eest nendele *Standarditele*, mis on asjakohased nende töökohustuste täitmisel. Siseauditi juhid vastutavad üldise *Standarditele* vastavuse eest.

Standardite ülevaatus ja arendamine on pidev protsess. Rahvusvaheline Siseauditi Standardite Nõukogu tegeleb enne *Standardite* väljaandmist aktiivselt konsultatsioonide ja aruteludega. See hõlmab ka ülemaailmselt esitatavat palvet avaldada arvamust avalikustatud kavandi arutelu käigus. Kõik avalikult arutatavad kavandid on ära toodud IIA kodulehel ja samuti jagatakse neid kõigile IIA instituutidele.

Oma ettepanekuid ja kommentaare *Standardite* kohta võib saata aadressil:

The Institute of Internal Auditors
Standards and Guidance
247 Maitland Avenue
Altamonte Springs, FL 32701-4201, USA
E-mail: guidance@theiia.org
Web: <http://www.theiia.org>

Välja antud: oktoober 2008
Üle vaadatud: oktoober 2012

RAHVUSVAHELISED SISEAUDITEERIMISE KUTSETEGEVUSE STANDARDID (STANDARDID)

TUNNUSSTANDARDID

1000 – Eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus

Siseauditi üksuse eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus peavad olema ametlikult määratletud siseauditi põhimääruses, olema järjepidevad siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ja *Standarditega*. Siseauditi juht peab üksuse põhimäärust perioodiliselt üle vaatama ning esitama selle tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile heakskiitmiseks.

Tõlgendus:

Siseauditi põhimäärus on ametlik dokument, milles on defineeritud siseauditi üksuse eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus. Siseauditi põhimäärus sätestab siseauditi üksuse positsiooni organisatsioonis, sisaldades siseauditi juhi kõrgemale juhtorganile funktsionaalse alluvuse kirjeldust, annab volituse ligipääsuks töö teostamiseks vajalikele andmetele, personalile ja füüsilistele varadele ning defineerib siseauditi üksuse tegevuste ulatuse. Siseauditi põhimääruse lõplik heakskiitja on kõrgem juhtorgan.

1000.A1 – Organisatsioonile osutatavate kindlustandvate teenuste iseloom peab olema määratletud siseauditi põhimääruses. Kui kindlust antakse organisatsioonivälisetele osapooltele, siis peab antava sisu samuti olema määratletud siseauditi põhimääruses.

1000.C1 – Nõuandvate teenuste iseloom peab olema määratletud siseauditi põhimääruses.

1010 – Siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ja *Standardite* tunnustamine siseauditi põhimääruses

Siseauditi põhimääruses peab tunnustama siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ja *Standardite* kohustuslikkust. Siseauditi juht peaks arutama siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksit ja *Standardeid* tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga.

1100 – Sõltumatus ja objektiivsus

Siseauditi üksus peab olema sõltumatu ja siseaudiitorid peavad oma töö tegemisel olema objektiivsed.

Tõlgendus:

Sõltumatus on vabadus asjaoludest, mis ohustavad siseauditi üksuse võimet täita siseauditeerimise kohustusi erapooletult. Saavutamaks vajalikku sõltumatuse taset, mis võimaldaks siseauditi üksuse kohustuste mõjusat täitmist, on siseauditi juhil otsene ning piiramatu juurdepääs tippjuhtkonnale ning kõrgemale juhtorganile. Seda on võimalik saavutada läbi kahese alluvuse. Sõltumatust ähvardavaid ohte tuleb juhtida nii üksiku audiitori, tööülesande, funktsiooni kui ka organisatsiooni tasandil.

Objektiivsus on suhtumise erapooletus, mis lubab siseaudiitoritel oma tööülesandeid täita nii, et nad usuvad oma töö tulemustesse ning sellesse, et kvaliteedi osas ei ole tehtud mingeid kompromisse. Objektiivsus nõuab, et siseaudiitorid ei alluta oma otsustusi auditit puudutavates küsimustes kellegi teise omadele. Objektiivsust ähvardavaid ohte tuleb juhtida nii üksiku audiitori, tööülesande, funktsiooni kui ka organisatsiooni tasandil.

1110 – Organisatsiooniline sõltumatus

Siseauditi juht peab alluma vahetult sellisele tasandile organisatsioonis, mis võimaldaks siseauditi üksuse kohustusi täita. Siseauditi juht peab vähemalt kord aastas andma kõrgemale juhtorganile kinnituse siseauditi üksuse organisatsioonilise sõltumatuse kohta.

Tõlgendus:

Organisatsiooniline sõltumatus on saavutatud, kui siseauditi juht allub funktsionaalselt kõrgemale juhtorganile. Kõrgemale juhtorganile funktsionaalse alluvuse näideteks on kõrgema juhtorgani poolne:

- siseauditi põhimääruse heakskiitmine;
- riskipõhise siseauditi tööplaani heakskiitmine;
- siseauditi eelarve ja ressursijaotuse heakskiitmine;
- siseauditi juhilt siseauditi üksuse tööplaani täitmise ja muu puudutava aruandluse saamine;
- siseauditi juhi värbamist ning vabastamist puudutavate otsuste heakskiitmine;
- siseauditi juhi tasustamise heakskiitmine ja
- juhtkonna ning siseauditi juhi asjakohane küsitlemine, et määrata kindlaks, kas eksisteerib asjakohatuid auditi ulatuse või ressursipiiranguid.

1110.A1 - Siseauditi üksus peab olema vaba vahelesegamisest küsimustes, mis puudutavad siseauditeerimise ulatuse määramist, töö teostamist ja tulemustest info jagamist.

1111 – Otsene suhtlus kõrgema juhtorganiga

Siseauditi juht peab kõrgema juhtorganiga suhtlema otse ja koostoimes.

1120 – Individuaalne objektiivsus

Siseaudiitorite suhtumine peab olema erapooletu ja eelarvamustevaba ning nad peavad vältima mistahes huvide konflikti.

Tõlgendus:

Huvide konflikt on olukord, kus usalduspositsioonil oleval siseaudiitoril on konkureeriv kutsealane või erahuvi. Selline konkureeriv huvi võib keeruliseks muuta audiitori kohustuste erapooletu täitmise. Huvide konflikt eksisteerib isegi siis kui ebaeetilist või kohatut tegu ei järgne. Huvide konflikt võib luua mulje kohatust käitumisest, mis võib kahjustada usaldust siseaudiitori, siseauditi üksuse ja kutseala vastu. Huvide konflikt võib mõjutada isiku võimet oma kohustusi objektiivselt täita.

1130 – Sõltumatuse või objektiivsuse kahjustamine

Kui sõltumatus või objektiivsus on tegelikult või näiliselt kahjustatud, tuleb kahjustuse üksikasjad asjakohastele osapooltele avaldada. Avaldamise vorm oleneb kahjustuse iseloomust.

Tõlgendus:

Organisatsioonilise sõltumatuse ja individuaalse objektiivsuse kahjustamine võib hõlmata isiklikku huvide konflikti, ulatuse piiranguid, andmete, personalile ja varadele juurdepääsu piiramist ja ressursipiiranguid nagu eelarvepiirang, kuid ei pruugi sellega piirduda.

Asjaomaste osapoolte, kellele sõltumatuse või objektiivsuse kahjustuse üksikasjad tuleb avaldada, määratlemine sõltub ootustest põhimääruses toodud siseauditi üksuse ja siseauditi juhi kohustustele tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani ees ning kahjustuse iseloomust.

1130.A1 – Siseaudiitorid peavad hoiduma nende tegevuste hindamisest, mille eest nad ise varem vastutasid. Objektiivsust peetakse kahjustatuks, kui siseaudiitor osutab kindlustandvaid teenuseid funktsiooni osas, mille eest siseaudiitor eelneva aasta jooksul ise vastutas.

1130.A2 – Kindlustandvad tööd funktsioonide osas, mille eest siseauditi juht vastutab, peab üle vaatama siseauditi üksuse väline osapool.

1130.C1 – Siseaudiitorid võivad nende toimingute osas, mille eest nad ise varem vastutasid, osutada nõuandvaid teenuseid.

1130.C2 – Kui siseaudiitorite sõltumatus või objektiivsus kavandatavate nõuandvate tööde osas võib potentsiaalselt kahjustatud saada, tuleb sellest teatada töö tellijale enne töö vastuvõtmist.

1200 – Asjatundlikkus ja nõutav ametialane hoolsus

Töid tuleb teostada asjatundlikkuse ja nõutava ametialase hoolsusega.

1210 – Asjatundlikkus

Siseaudiitoritel peavad olema oma individuaalsete ülesannete täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja muu kompetentsus. Siseauditi üksus peab ühiselt omama või omandama teadmised, oskused ja muu kompetentsuse, mis on vajalikud siseauditi üksuse kohustuste täitmiseks.

Tõlgendus:

Teadmised, oskused ja muu kompetentsus on ühismõiste, mis viitab kutsealasele asjatundlikkusele, mida nõutakse siseaudiitoritelt, et mõjusalt täita oma kutsealaseid kohustusi. Siseaudiitorid julgustatakse oma asjatundlikkust demonstreerima läbi asjakohaste kutsetunnistuste ja kvalifikatsioonide nagu *Certified Internal Auditor* ja teiste Siseaudiitorite Instituudi ning muude asjakohaste organisatsioonide poolt pakutavate kvalifikatsioonide omandamise.

1210.A1 - Siseauditi juht peab hankima asjatundlikku nõu ja abi, kui siseaudiitoritel puuduvad kogu töö või selle osa teostamiseks vajalikud teadmised, oskused või muu kompetentsus.

1210.A2 – Siseaudiitoritel peavad olema piisavad teadmised et hinnata pettuseriski ning viisi, kuidas seda riski organisatsiooni poolt juhitakse, kuid ei eeldata, et neil on inimese, kelle esmane ülesanne on pettuse avastamine ja uurimine, eriteadmised.

1210.A3 – Siseaudiitoritel peavad olema piisavad teadmised peamistest infotehnoloogiaalastest riskidest ja kontrollidest ning olemasolevatest tehnoloogiapõhistest auditimeetoditest, et teha oma tööd. Kuid kõikidel siseaudiitoritel ei pea olema sellise siseaudiitori eriteadmised, kelle esmane ülesanne on infotehnoloogia auditeerimine.

1210.C1 – Siseauditi juht peab keelduma nõuandvast tööst või saama asjatundlikku nõu ja abi, kui siseaudiitoritel puuduvad kogu töö või selle osa teostamiseks vajalikud teadmised, oskused või muu kompetentsus.

1220 - Nõutav ametialane hoolsus

Siseaudiitorid peavad rakendama hoolsust ja oskusi, mida eeldatakse piisavalt arukalt ja kompetentselt siseaudiitorilt. Nõutav ametialane hoolsus ei tähenda eksimatust.

1220.A1 - Siseaudiitor peab rakendama nõutavat ametialast hoolsust võttes arvesse:

- töö eesmärkide saavutamiseks vajaliku töö mahtu;
- teemade, mille suhtes kindlustandvaid toiminguid rakendatakse, suhtelist keerukust, finantsmõju või olulisust;
- valitsemise, riskide juhtimise ja kontrolliprotsesside piisavust ja mõjusust;
- oluliste vigade, pettuse või mittevastavuse esinemise tõenäosust ning
- kindlustandva tegevuse maksumuse ja võimaliku kasu suhet.

1220.A2 – Nõutava ametialase hoolsuse rakendamisel peavad siseaudiitorid kaaluma tehnoloogiapõhise auditi ja teiste andmeanalüüsi meetodite kasutamist.

1220.A3 – Siseaudiitorid peavad olema tähelepanelikud oluliste riskide suhtes, mis võivad mõjutada eesmärke, toiminguid või ressursse. Samas ei garanteeri kindlustandvad toimingud üksi kõikide oluliste riskide tuvastamist isegi siis, kui need teostatakse nõutava ametialase hoolsusega.

1220.C1 – Siseaudiitorid peavad rakendama nõutavat ametialast hoolsust nõuandva töö jooksul, arvestades:

- tellija vajadusi ja ootusi, kaasaarvatud töötulemuste iseloomu, ajakava ja teavitamist;
- nõuandva töö eesmärkide saavutamiseks tehtava töö suhtelist keerukust ja mahtu ning
- nõuandva töö maksumuse ja võimaliku kasu suhet.

1230 – Jätkuv ametialane areng

Siseaudiitorid peavad täiendama oma teadmisi, oskusi ja muud kompetentsust pideva ametialase arengu kaudu.

1300 – Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programm

Siseauditi juht peab välja töötama ja käigus hoidma kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi, mis hõlmab kõiki siseauditi üksuse aspekte.

Tõlgendus:

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programm luuakse, et anda hinnang siseauditi üksuse vastavusele siseauditeerimise definitsioonile ja *Standarditele* ning et hinnata, kas siseaudiitorid rakendavad eetikakoodeksit. Programmi raames hinnatakse ka siseauditi üksuse tõhusust ja mõjusust ning selgitatakse välja võimalused parendusteks.

1310 – Nõuded kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmile

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programm peab hõlmama nii sisemist hindamist kui ka välishindamist.

1311 – Sisemine hindamine

Sisemine hindamine peab hõlmama:

- Siseauditi üksuse tegevuse pidevat seiret ja
- Perioodilisi enesehindamisi või hindamisi teiste isikute poolt organisatsioonis, kellel on piisavad teadmised siseaudititavast.

Tõlgendus:

Pidev seire on siseauditi üksuse igapäevase järelevalve, ülevaatus ja mõõtmise lahutamatu osa. Pidev seire lülitatakse siseauditi üksuse juhtimiseks kasutatavatesse tavapoliitikatesse ja tegevustesse ning tugineb protsessidel, töövahenditel ja informatsioonil, mida vajatakse tegevuse vastavuse hindamiseks siseauditeerimise definitsioonile, eetikakoodeksile ja *Standarditele*.

Perioodilisi hindamisi viiakse läbi selgitamaks siseaudiitori kutsetegevuse vastavust siseauditeerimise definitsioonile, eetikakoodeksile ja *Standarditele*.

Piisavad teadmised siseaudititavast tähendab miinimumina Rahvusvaheliste Kutsetegevuse Raampõhimõtete kõikidest elementidest arusaamist.

1312 – Välishindamine

Välishindamisi peab korraldama vähemalt kord viie aasta jooksul, kasutades kompetentset ja sõltumatut organisatsiooniväliselt hindajat või hindamismeeskonda. Siseauditi juht peab kõrgema juhtorganiga arutama:

- välishindamise vormi ning sagedust ja
- organisatsioonivälise hindaja või hindamismeeskonna kvalifikatsiooni ja sõltumatust, hõlmates ka mistahes potentsiaalset huvide konflikti

Tõlgendus:

Välishindamised võivad toimuda täiemahulise välishindamisena või sõltumatu välise kinnitusega enesehindamisena.

Kompetentne organisatsiooniväline hindaja või hindamismeeskond peab omama pädevust kahes valdkonnas: siseauditeerimine ning välishindamise protsess. Pädevust saab näidata kogemuse ning teoreetilise teadmise kombinatsiooni kaudu. Sarnase suuruse ja keerukuse, sama tööstusharu või valdkonna ning tehniliste probleemidega organisatsioonides hangitud kogemus on väärtuslikum kui vähem asjakohane kogemus. Hindamismeeskonna kõigil liikmetel ei pea olema kogu pädevust: kvalifikatsioon on meeskonnal kui tervikul. Siseauditi juht kasutab hindaja või hindamismeeskonna kvalifitseerimiseks vajaliku kompetentsuse olemasolu hindamisel kutsealast otsustust.

Sõltumatu organisatsiooniväline hindaja või hindamismeeskond tähendab tegeliku või näilise huvide konflikti puudumist ning seda, et hindaja ei ole osaks organisatsioonist, mille juurde siseauditi üksus kuulub, ega selle kontrolli all.

1320 – Aruandlus kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi kohta

Siseauditi juht peab tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile aru andma kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemustest.

Tõlgendus:

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi kohta käiva aruandluse vorm, sisu ja sagedus määratakse aruteludes tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga. Programm peab võtma arvesse siseauditi põhimääruses fikseeritud siseauditi üksuse ning siseauditi juhi kohustusi. Et näidata vastavust siseauditeerimise definitsioonile, eetikakoodeksile ja *Standarditele*, peab välishindamiste ning perioodiliste sisehindamiste tulemused esitama nende hindamiste lõppedes. Pideva seire tulemused esitatakse vähemalt kord aastas. Tulemused peavad sisaldama hindaja või hindamismeeskonna hinnangut vastavuse määra kohta.

1321 – Väljendi “on vastavuses *Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega*” kasutamine

Siseauditi juht võib väita, et siseauditi üksuse tegevus on kooskõlas *Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega* ainult juhul, kui kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused seda väidet toetavad.

Tõlgendus

Siseauditi üksus on *Standarditega* vastavuses, kui saavutatakse siseauditeerimise definitsioonis, eetikakoodeksis ja *Standardites* kirjeldatud tulemused. Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused hõlmavad nii sisemiste kui välishindamiste tulemusi. Iga siseauditi üksuse kohta on olemas sisemiste hindamiste tulemused. Siseauditi üksuse tegevuse kohta, mis on eksisteerinud vähemalt viis aastat, on olemas ka välishindamiste tulemused.

1322 – Mittevastavuse avaldamine

Kui mittevastavus siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi või *Standarditega* mõjutab siseauditi üksuse üldist ulatust või toimimist, peab siseauditi juht tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile avaldama nii mittevastavuse kui selle mõju.

TEGEVUSSTANDARDID

2000 – Siseauditi üksuse juhtimine

Siseauditi juht peab siseauditi üksust mõjusalt juhtima, et tagada väärtuse lisamine organisatsioonile.

Tõlgendus:

Siseauditi üksus on mõjusalt juhitud, kui:

- üksuse töö tulemusel täidetakse siseauditi põhimääruses sätestatud eesmärk ja kohustus;
- üksus vastab siseauditeerimise definitsioonile ja *Standarditele* ja
- üksusesse kuuluvad isikud tõendavad vastavust eetikakoodeksile ja *Standarditele*.

Siseauditi üksus lisab organisatsioonile ja selle huvirühmadele lisaväärtust, kui see annab objektiivset ja asjakohast kindlust ning panustab valitsemise, riskide juhtimise ning kontrolliprotsesside mõjususse ja tõhususse.

2010 – Planeerimine

Siseauditi juht peab koostama riskidel põhineva plaani, määramaks siseauditi üksuse prioriteetid, mis on järjepidevad organisatsiooni eesmärkidega.

Tõlgendus:

Siseauditi juht on vastutav riskipõhise plaani koostamise eest. Siseauditi juht peab arvesse võtma organisatsiooni riskijuhtimise raampõhimõtteid, arvestades juhtkonna poolt organisatsiooni erinevatele osadele või tegevustele seatud riskivalmiduse piire. Kui organisatsioonil riskijuhtimise raampõhimõtteid puuduvad, peab siseauditi juht pärast tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani poolse sisendi arvessevõtmist kasutama enda riskihinnanguid. Siseauditi juht peab plaani vastavalt vajadusele üle vaatama ja muutma, võttes arvesse muutusi organisatsiooni tegevusvaldkonnas, riskides, tegevustes, programmides, süsteemides ja kontrollides.

2010.A1 - Siseauditi üksuse tööplaani peab põhinema riskide dokumenteeritud hindamisel, mida tuleb läbi viia vähemalt kord aastas. Selles protsessis tuleb arvestada tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani ettepanekutega.

2010.A2 – Siseauditi juht peab tuvastama ning kaaluma tippjuhtkonna, kõrgema juhtorgani ning teiste huvirühmade ootusi siseauditi arvamuste ning teiste järelduste osas.

2010.C1 – Siseauditi juht peab kavandatavate nõuandvate tööde vastuvõtmisel arvestama töö potentsiaali riskide juhtimise parendamisel, väärtuse lisamisel ja organisatsiooni tegevuse parendamisel. Vastuvõetud tööd tuleb lisada tööplaani.

2020 – Teavitamine ja heakskiitmine

Siseauditi juht peab esitama tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile ülevaatamiseks ja heakskiitmiseks siseauditi üksuse plaanid ja ressursivajadused, kaasa arvatud vahepealsed olulised muudatused. Siseauditi juht peab ka teavitama ressursipiirangute mõjust.

2030 – Ressursside juhtimine

Siseauditi juht peab tagama, et siseauditi ressursid on kinnitatud plaani täitmiseks asjakohased, piisavad ja mõjusalt rakendatud.

Tõlgendus:

Asjakohasus tähendab teadmiste, oskuste ja muu kompetentsuse kogumit, mis on vajalik plaani täitmiseks. Piisavus viitab plaani elluviimiseks vajalikule ressursside hulgale. Ressursikasutus on mõjus, kui kinnitatud plaan täidetakse optimaalsel moel.

2040 – Poliitika ja protseduurid

Siseauditi juht peab kehtestama poliitika ja protseduurid siseauditi üksuse juhtimiseks.

Tõlgendus:

Poliitikate ja protseduuride sisu ja vorm sõltuvad siseauditi üksuse suurusest ja struktuurist ning selle töö keerukusest.

2050 – Koordineerimine

Siseauditi juht peaks jagama informatsiooni ja koordineerima tegevusi teistega, kes organisatsioonisiselt ja –väliselt osutavad kindlustandvaid ja nõustamisteenuseid, et tagada kohane kaetus ja viia töö dubleerimine miinimumini.

2060 – Aruandlus tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile

Siseauditi juht peab perioodiliselt aru andma tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile siseauditi üksuse eesmärgist, õigustest ja kohustustest, vastutusest ning plaanide realiseerimisest. Aruandlus peab hõlmama ka olulisi riskivaldkondi ja kontrollidega seotud küsimusi, sealhulgas pettuseriske, valitsemisalaseid küsimusi ja muid teemasid, mis on tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani jaoks vajalikud või nende poolt nõutud.

Tõlgendus:

Aruandluse sagedus ja sisu määratletakse koostöös tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga. Aruandlus sõltub edastatava informatsiooni tähtsusest ning tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani poolt meetmete rakendamise vajaduse kiireloomulisusest.

2070 – Väline teenuseosutaja ning organisatsiooni vastutus siseauditeerimise eest

Kui siseauditi üksuseks on väline teenuseosutaja, peab teenuseosutaja tegema organisatsiooni teadlikuks, et vastutus siseauditi üksuse mõjususe säilitamise eest jääb organisatsioonile.

Tõlgendus:

Vastutust näidatakse kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi kaudu, mille raames hinnatakse vastavust siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ning *Standarditega*.

2100 – Töö iseloom

Siseauditi üksus peab hindama valitsemist, riskide juhtimise ja kontrolliprotsesse ning aitama kaasa nende parendamisele, kasutades süstemaatilist ja korrahast lähenemist.

2110 – Valitsemine

Siseauditi üksus peab hindama ja tegema asjakohaseid soovitusi valitsemise parandamiseks järgmiste eesmärkide saavutamisel:

- edendada organisatsioonis asjakohast eetikat ja väärtusi;
- tagada organisatsioonis mõjus tulemusjuhtimine ja vastutus;
- jagada riskide ja kontrollialast informatsiooni organisatsiooni vastavatele üksustele ja
- koordineerida kõrgema juhtorgani, sise- ja välisaudiitorite ja juhtkonna tegevust ja neile informatsiooni jagamist.

2110.A1 – Siseauditi üksus peab hindama organisatsiooni eetikaalaste eesmärkide, programmide ja tegevuste kavandamist, teostamist ja mõjusust.

2110.A2 – Siseauditi üksus peab hindama, kas organisatsiooni infotehnoloogia valitsemine toetab organisatsiooni strateegiaid ja eesmärkide saavutamist.

2120 – Riskide juhtimine

Siseauditi üksus peab hindama riskide juhtimise protsesside mõjusust ning panustama nende täiustamisse.

Tõlgendus:

Riskide juhtimise protsesside mõjususe määratlemine on siseaudiitori hinnangust tulenev otsus, et:

- organisatsiooni eesmärgid toetavad organisatsiooni missiooni ja on sellega kooskõlas;
- olulised riskid on tuvastatud ja hinnatud;
- riskide maandamise meetmed on kooskõlas organisatsiooni riskivalmidusega ja
- asjakohast informatsiooni riskide kohta, mis võimaldab personalil, juhtkonnal ja kõrgemal juhtorganil täita oma kohustusi, kogutakse ja edastatakse õigeaegselt.

Siseauditi üksus võib selle hinnangu toetamiseks koguda informatsiooni mitme töö käigus. Nende tööde tulemused annavad koos vaadatuna arusaama organisatsiooni riskide juhtimise protsessidest ning nende mõjususest.

Riskijuhtimise protsesse seiratakse kas juhtkonna pideva tegevuse, eraldi hindamiste või mõlema kaudu.

2120.A1 - Siseauditi üksus peab hindama riskivaldkondi, mis puudutavad organisatsiooni valitsemist, tegevust ja infosüsteeme, võttes arvesse:

- organisatsiooni strateegiliste eesmärkide saavutamist;
- finants- ja tegevusalase informatsiooni usaldusväärsust ja täielikkust;
- tegevuse ja programmide mõjusust ja tõhusust;
- vara kaitset ja
- vastavust seadustele, regulatsioonidele, poliitikatele, protseduuridele ja lepingutele.

2120.A2 – Siseauditi üksus peab hindama pettuse esinemise tõenäosust ja organisatsioonipoolset pettuseriski juhtimist.

2120.C1 – Nõuandvate tööde käigus peavad siseaudiitorid käsitlema riske, mis on seotud töö eesmärkidega ja olema tähelepanelikud teiste oluliste riskide olemasolu suhtes.

2120.C2 – Siseaudiitorid peavad organisatsiooni riskide juhtimise protsesside hindamisel kasutama nõuandvate tööde käigus omandatud teadmisi riskidest.

2120.C3 – Abistades juhtkonda riskide juhtimise protsesside loomisel või parendamisel, peavad siseaudiitorid hoiduma mistahes juhtimisvastutuse võtmisest riskide juhtimisega tegelemise kaudu.

2130 – Kontroll

Siseauditi üksus peab abistama organisatsiooni mõjusate kontrollide säilitamisel, hinnates nende mõjusust ja tõhusust ning soodustades nende jätkuvat täiustamist.

2130.A1 - Siseauditi üksus peab hindama organisatsiooni valitsemist, tegevust ja infosüsteeme puutuvaid riske hõlmavate kontrollide adekvaatsust ja mõjusust võttes arvesse:

- organisatsiooni strateegiliste eesmärkide saavutamist;
- finants- ja tegevusalase informatsiooni usaldusväärsust ja täielikkust;
- tegevuse ja programmide mõjusust ja tõhusust;
- vara kaitset ja
- vastavust seadustele, regulatsioonidele, poliitikatele, protseduuridele ja lepingutele.

2130.C1 – Siseaudiitorid peavad organisatsiooni kontrolliprotsesside hindamisel kasutama nõuandvate tööde käigus omandatud teadmisi kontrollidest.

2200 – Töö planeerimine

Siseaudiitorid peavad iga töö jaoks koostama ja dokumenteerima plaani, mis sisaldab töö ulatust, eesmarke, ajakava ja ressursside jaotust.

2201 - Asjaolud, millega tuleb planeerimisel arvestada

Tööd planeerides peavad siseaudiitorid arvesse võtma:

- ülevaadatava tegevuse eesmärgid ja vahendeid millega kontrollitakse tegevuse sooritust;
- olulisi riske tegevusele, selle eesmärkidele, ressurssidele ja protsessidele ning vahendeid, mille abil riski võimalikku mõju hoitakse aktsepteeritaval tasemel;
- tegevuse valitsemis-, riskijuhtimis- ja kontrolliprotsesside piisavust ning mõjusust võrreldes vastava raamistiku või –mudeliga ja
- võimalusi tegevuse valitsemis-, riskijuhtimis- ja kontrolliprotsesside oluliseks täiustamiseks.

2201.A1 – Tööde planeerimisel organisatsiooniväliste osapoolte jaoks peavad siseaudiitorid sõlmima tellijaga kirjaliku kokkuleppe, mis sisaldab töö eesmärgid, ulatust, vastavaid kohustusi ja teisi ootuseid, kaasa arvatud piiranguid töötulemuste levitamisel ja töödokumentidele juurdepääsul.

2201.C1 – Siseaudiitorid peavad saavutama kokkuleppe nõuandva töö tellijaga eesmärkide, ulatuse, vastavate kohustuste ja muude tellija ootuste osas. Oluliste tööde puhul tuleb selline kokkulepe kirjalikult vormistada.

2210 – Töö eesmärgid

Eesmärgid tuleb määratleda iga töö kohta.

2210.A1 – Siseaudiitorid peavad teostama vaatluse all oleva tegevusega seotud esialgse riskide hindamise. Töö eesmärkides peavad väljenduma selle hindamise tulemused.

2210.A2 - Töö eesmärkide väljatöötamisel peavad siseaudiitorid arvesse võtma oluliste vigade, pettuse, mittevastavuse ja muude ohtude esinemise tõenäosust.

2210.A3 – Valitsemise, riskijuhtimise ja kontrollide hindamiseks on vaja adekvaatseid kriteeriume. Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema, millises ulatuses on juhtkond ja/või kõrgem juhtorgan kehtestanud adekvaatsed kriteeriumid, et määrata, kas eesmärgid ja sihid on saavutatud. Kui need on adekvaatsed, peavad siseaudiitorid kasutama neid kriteeriume omapoolsete hinnangute andmisel. Kui need on ebapiisavad, peavad siseaudiitorid töötama koos juhtkonna ja/või kõrgema juhtorganiga välja asjakohased hindamiskriteeriumid.

2210.C1 – Nõuandvate tööde eesmärgid peavad tellijaga kokkulepitud ulatuses käsitlema valitsemist, riskide juhtimise ja kontrolliprotsesse.

2210.C2 – Nõuandva töö eesmärgid peavad olema kooskõlas organisatsiooni väärtuste, strateegiate ja eesmärkidega.

2220 – Töö ulatus

Kehtestatud ulatus peab olema töö eesmärkide saavutamiseks piisav.

2220.A1 - Töö ulatus peab hõlmama asjassepuutuvaid süsteeme, andmeid, personali ja füüsilisi varasid, sealhulgas selliseid, mis on kolmandate osapoolte kontrolli all.

2220.A2 – Juhul, kui kindlustandva töö jooksul tekivad olulised nõustamisvõimalused, tuleks sõlmida kirjalik kokkulepe eesmärkide, ulatuse, vastavate kohustuste ja muude ootuste osas ning edastada nõuandva töö tulemused vastavalt nõuandva töö standarditele.

2220.C1 – Nõuandvate tööde tegemisel peavad siseaudiitorid tagama, et töö ulatus on piisav arvestades kokkulepitud eesmärgid. Juhul, kui siseaudiitoritel tekivad töö käigus kahtlused ulatuse suhtes, siis tuleb neid kahtlusi arutada tellijaga ja otsustada, kas tööga jätkata.

2220.C2 – Nõuandvate tööde käigus peavad siseaudiitorid käsitlema kontrolle, mis on seotud töö eesmärkidega ja olema tähelepanelikud kõikide oluliste kontrollidega seotud küsimuste suhtes.

2230 – Ressursside määramine töö jaoks

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema töö eesmärkide saavutamiseks asjakohased ja piisavad ressursid, arvestades iga töö iseloomu ja keerukust, ajalist piirangut ja kasutada olevat ressursi.

2240 – Tööprogramm

Siseaudiitorid peavad töö eesmärkide saavutamiseks välja töötama ja dokumenteerima tööprogrammi.

2240.A1 - Tööprogramm peab sisaldama toiminguid informatsiooni kindlaks tegemiseks, analüüsimiseks, hindamiseks ja dokumenteerimiseks töö jooksul. Tööprogramm tuleb kinnitada enne töö teostamist ja mistahes muudatused selles viivitamata.

2240.C1 – Nõuandvate tööde tööprogrammid võivad erineda oma vormi ja sisu poolest, sõltuvalt töö iseloomust.

2300 – Töö teostamine

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema, analüüsima, hindama ja dokumenteerima piisavalt informatsiooni töö eesmärkide saavutamiseks.

2310 – Informatsiooni kindlakstegemine

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema piisava, usaldusväärse, asjassepuutuva ja kasuliku informatsiooni töö eesmärkide saavutamiseks.

Tõlgendus:

Piisav informatsioon on faktiline, adekvaatne ja veenev juhul, kui kompetentne ja informeeritud isik jõuab informatsiooni kasutades audiitoriga samadele järeldustele. Usaldusväärne informatsioon on läbi asjakohaste tööalaste tehnikate omandatav parim informatsioon. Asjassepuutuv informatsioon toetab töölaseid tähelepanekuid ja soovitusi ning on kooskõlas töö eesmärkidega. Kasulik informatsioon aitab organisatsioonil oma eesmärged saavutada.

2320 – Analüüs ja hindamine

Siseaudiitorite poolt tehtud järelduste ja töö tulemuste aluseks peavad olema asjakohased analüüsid ja hindamised.

2330 – Informatsiooni dokumenteerimine

Siseaudiitorid peavad olulise informatsiooni dokumenteerima, et toetada järeldusi ja töö tulemusi.

2330.A1 - Siseauditi juht peab kontrollima ligipääsu töödokumentidele. Siseauditi juht peab saama tippjuhtkonna ja/või juristi heakskiidu enne töödokumentide avaldamist välistele osapooltele.

2330.A2 - Siseauditi juht peab välja töötama nõuded töödokumentide säilitamiseks, olenemata dokumentide säilitamise viisist ja infokandjast. Töödokumentide säilitamise nõuded peavad olema kooskõlas organisatsiooni juhiste ja mistahes muude asjassepuutuvate regulatiivsete nõuetega.

2330.C1 – Siseauditi juht peab välja töötama eeskirjad, mis reguleerivad nõuandvate tööde dokumentide haldamist ja säilitamist, samuti nende väljastamist organisatsioonisestele ja -välistele osapooltele. Eeskirjad peavad olema kooskõlas organisatsiooni juhiste ja mistahes muude asjassepuutuvate regulatiivsete nõuetega.

2340 – Järelevalve teostamine töö üle

Tööde üle tuleb teostada korrektset järelevalvet, et garanteerida eesmärkide saavutamine, kvaliteedi tagamine ja personali areng.

Tõlgendus:

Nõutav järelevalve ulatus sõltub siseaudiitorite kogemusest ja asjatundlikkusest ning töö keerukusest. Üldine vastutus siseauditi üksuse poolt või sellele tehtud järelevalve eest lasub siseauditi juhil, kuid ta võib määrata ülevaatus tegema ka sobiva kogemusega siseauditi üksuse liikmeid. Asjakohane järelevalve tõendusmaterjal peab olema dokumenteeritud ja säilitatud.

2400 – Tulemuste aruandlus

Siseaudiitorid peavad töö tulemustest aru andma.

2410 – Aruandluse kriteeriumid

Aruandluses peavad olema toodud töö eesmärgid ja ulatus ning ka tehtud järeldused, soovitused ja tegevuskavad.

2410.A1 – Lõplik aruandlus töö tulemuste kohta peab, kus asjakohane, sisaldama siseaudiitori arvamust ja/või järeldusi. Kui väljastatakse aramus või järeldus, peab see võtma arvesse juhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste huvirühmade ootusi ning olema toetatud piisava, usaldusväärse, asjakohase ja kasuliku informatsiooniga.

Tõlgendus:

Töö tasemel väljastatud arvamused võivad olla hinnangud, järeldused või muud tulemuste kirjeldused. Töö võib käsitleda kontrolle spetsiifilise protsessi, riski või üksuse osas. Arvamuse formuleerimine nõuab töö tulemuste ja nende olulisuse arvessevõtmist.

2410.A2 – Siseaudiitoritel soovitatakse rahuldavat sooritust töö aruandluses tunnustada.

2410.A3 – Töö tulemuste väljastamisel organisatsioonivälistele osapooltele tuleb aruandluses märkida selle jagamise ja kasutamise piirangud.

2410.C1 – Aruandlus nõuandvate tööde käigu ja tulemuste kohta erineb oma vormilt ja sisult, olenevalt töö iseloomust ja tellija vajadustest.

2420 – Aruandluse kvaliteet

Aruandlus peab olema täpne, objektiivne, selge, lakooniline, konstruktiivne, täielik ja õigeaegne.

Tõlgendus:

Täpne aruandlus on vigade ja moonutusteta ning faktitäpne. Objektiivne aruandlus on õiglane, erapooletu ja moonutusteta ning on kõikide asjaomaste faktide ja asjaolude õiglase ning tasakaalustatud hinnangu tulemus. Selge aruandlus on hõlpsasti arusaadav ja loogiline, väldib tarbetut tehnilist keelt ning esitab kogu olulise ja asjakohase informatsiooni. Lakooniline aruandlus on teemakeskne ja selles välditakse mittevajalikku viimistlust, ülearuseid üksikasju, tarbetuid andmeid ja paljusõnalisust. Konstruktiivne aruandlus on selline, mis oma sisu ja tooniga aitab tellijat ja organisatsiooni ning viib parendustegevusteni seal, kus vaja. Aruandlus on täielik, kui sellest ei ole midagi sihtrühma jaoks olulist välja jäetud ning see hõlmab kogu olulist ja asjakohast infot ning tähelepanekuid järelduste ja soovituste toetuseks. Õigeaegne aruandlus on probleemi olulisusega võrreldes asjakohane ning otstarbekas ja võimaldab teha juhtkonnal korrektiive.

2421 – Vead ja kajastamata jätmissed

Kui lõplik aruandlus sisaldub olulist viga või kajastamata jätmist, peab siseauditi juht edastama korrigeeritud informatsiooni kõigile osapooltele, kes algse aruandluse said.

2430 – Fraasi „Läbi viidud vastavuses Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega“ kasutamine

Siseaudiitorid võivad teadustada, et töö on „läbi viidud vastavuses Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega“ vaid juhul, kui kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused seda väidet toetavad.

2431 – Töö osas mittevastavuse avalikustamine

Kui mittevastavus siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi või *Standarditega* mõjutab konkreetset tööd, peab tulemuste aruandluses avaldama:

- eetikakoodeksi põhimõtte või käitumisreegli või *Standard(id)*, millele täielikku vastavust ei saavutatud;
- mittevastavuse põhjus(ed), ja
- mittevastavuse mõju tööle ning töö tulemustele.

2440 – Tulemuste levitamine

Siseauditi juht peab tulemustest aru andma asjakohastele osapooltele.

Tõlgendus:

Siseauditi juht vastutab töö lõpliku aruande väljastuseelse läbivaatamise ja heakskiitmise eest ning otsustamise eest, kellele ja millisel viisil seda levitatakse. Kui siseauditi juht need kohustused edasi delegerib, säilitab ta nende eest üldise vastutuse.

2440.A1 - Siseauditi juht vastutab lõpptulemuste jagamise eest nendele osapooltele, kes saavad tagada töö tulemuste nõuetekohase arvessevõtmise.

2440.A2 – Juhul, kui õiguslikud, seaduses sätestatud või regulatiivsed nõuded ei sätesta teisiti, peab siseauditi juht enne tulemuste organisatsioonivälisele osapooltele avaldamist:

- hindama potentsiaalset riski organisatsioonile;
- konsulteerima vastavalt vajadusele tippjuhtkonna ja/või juristiga ja
- kontrollima levitamist, kehtestades piiranguid tulemuste kasutamisele.

2440.C1 – Siseauditi juht vastutab nõuandva töö lõpptulemuste jagamise eest tellijatele.

2440.C2 – Nõuandva töö käigus võidakse kindlaks teha valitsemise, riskide juhtimise ja kontrollidega seotud küsimusi. Kui selgunud probleemid on organisatsiooni jaoks olulised, tuleb neid alati jagada tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga.

2450 – Koondarvamused

Koondarvamuse andmise korral peab see võtma arvesse tippjuhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste huvirühmade ootusi ning olema toetatud piisava, usaldusväärse, asjakohase ja kasuliku informatsiooniga.

Tõlgendus:

Aruandlus peab sisaldama:

- ulatust, kaasa arvatud ajaperiood, mille kohta arvamus antakse;
- ulatuse piiranguid;
- kõigi asjakohaste projektidega seotud kaalutlusi, kaasa arvatud tuginemine teistele kindluse andjatele;
- riski- või kontrolliraamistikku või muid kriteeriume, mida kasutati koondarvamuse andmise alusena ja
- koondarvamust, otsust või järeldust, milleni jõuti.

Negatiivse koondarvamuse põhjused peavad olema välja toodud.

2500 – Seire teostamine

Siseauditi juht peab sisse seadma ja käigus hoidma süsteemi seire teostamiseks juhtkonnale jagatud tulemustega tegelemise üle.

2500.A1 – Siseauditi juht peab sisse seadma järelkontrolli protsessi, et jälgida ja tagada juhtkonnapoolsete abinõude mõjus rakendamine või abinõude mitterakendamisest tuleneva riski aktsepteerimine tippjuhtkonna poolt.

2500.C1 – Siseauditi üksus peab seirama nõuandva töö tulemustega tegelemist vastavalt kokkuleppele tellijaga.

2600 – Riskide aktsepteerimise alase info edastamine

Kui siseauditi juht jõuab järeldusele, et juhtkond on nõustunud sellise riski tasemega, mis võib olla organisatsioonile vastuvõetamatu, peab siseauditi juht seda küsimust arutama tippjuhtkonnaga. Kui siseauditi juht leiab, et küsimus ei ole lahendatud, peab siseauditi juht selle edastama kõrgemale juhtorganile.

Tõlgendus:

Juhtkonna poolt aktsepteeritud riski võib tuvastada läbi kindlust või nõu andva töö, juhtkonna poolt eelnevate tööde tulemusel läbi viidavate tegevuste seire või muude viiside. Riskile lahenduse leidmine ei ole siseauditi juhi ülesanne.

SÕNASTIK

Väärtust lisama

Siseauditi üksus lisab väärtust organisatsioonile ja selle huvirühmadele, kui see annab objektiivset ja asjakohast kindlust ning panustab valitsemise, riskide juhtimise ja kontrolliprotsesside mõjususse ning tõhususse.

Adekvaatne kontroll

On olemas, kui juhtkond on planeerinud ja organiseerinud kontrolli viisil, mis annab põhjendatud kindluse, et organisatsiooni riske juhitakse tõhusalt ja organisatsiooni eesmärgid saavutatakse tõhusalt ja säästlikult.

Kindlustandvad teenused

Tõendusmaterjali objektiivne kontrollimine eesmärgiga anda sõltumatu hinnang organisatsiooni valitsemisele, riskide juhtimisele ja kontrolliprotsessidele. Näideteks võivad olla finantside, tegevuse, vastavuse, süsteemide turvalisuse ja organisatsiooni väärtuse hindamised.

Kõrgem juhtorgan

Kõrgeim organisatsiooni valitsev organ, millel on organisatsiooni suunamise ja/või selle tegevuste ja juhtimise järelevaatamise alane vastutus. Tavaliselt hõlmab see gruppi sõltumatuid juhte (näiteks nõukogu, järelevalvenõukogu vms). Kui sellist gruppi ei eksisteeri, võib kõrgeim juhtorgan olla organisatsiooni juht. Kõrgem juhtorgan võib viidata ka auditikomiteele, millele valitsev organ on delegeerinud teatud funktsioonid.

Põhimäärus

Siseauditi põhimäärus on ametlik dokument, kus defineeritakse siseauditi üksuse eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus. Põhimäärus kehtestab siseauditi üksuse positsiooni organisatsioonis; annab volituse ligipääsuks tööde läbiviimise seisukohalt olulistele andmetele, personalile ja varale ning defineerib siseauditi üksuse tegevuse ulatuse.

Siseauditi juht

Siseauditi juht kirjeldab juhtival positsioonil olevat isikut, kes vastutab siseauditi üksuse mõjusa juhtimise eest vastavuses siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ja Standarditega. Siseauditi juht või talle alluvad teised isikud omavad asjakohaseid kutsetunnistusi ning kvalifikatsioone. Siseauditi juhi konkreetne ametinimetus võib organisatsioonide lõikes erineda.

Eetikakoodeks

Rahvusvahelise Siseaudiitorite Instituudi (IIA) eetikakoodeks on põhimõtted, mis on olulised siseauditi kutsealal ja praktikas ning käitumisreeglid, mis kirjeldavad siseaudiitoritelt oodatavat käitumist. Eetikakoodeks kehtib nii siseauditi teenuseid osutatavate osapoolte kui ettevõtete jaoks. Eetikakoodeksi eesmärk on edendada eetilist kultuuri siseauditi globaalsel kutsealal.

Vastavus

Vastavus poliitikatele, plaanidele, protseduuridele, seadustele, regulatsioonidele, lepingutele või muudele nõuetele.

Huvide konflikt

Mistahes suhe, mis ei ole või näib mitte olevat kooskõlas organisatsiooni huvidega. Huvide konflikt loob eelarvamuse isiku suutlikkuse osas täita oma ülesandeid ja eesmärgi objektiivselt.

Nõuandvad teenused

Nõustavad ja seotud teenused, mille iseloom ja ulatus lepatakse kokku tellijaga ning mille eesmärk on lisada väärtust ja tõhustada organisatsiooni valitsemist, riskide juhtimise ning kontrolliprotsesse, ilma et siseaudiitor võtaks endale juhtimisvastutust. Näideteks võivad olla nõustamine, tegevusele kaasaaitamine ja koolitus.

Kontroll

Juhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste osapoolte mistahes tegevus riskide juhtimiseks ja tõenäosuse suurendamiseks, et kehtestatud eesmärgid ja sihid saavutatakse. Juhtkond planeerib, organiseerib ja juhib piisavate tegevuste läbiviimist andmaks põhjendatud kindlust, et eesmärgid ja sihid saavutatakse.

Kontrollikeskkond

Kõrgema juhtorgani ja juhtkonna suhtumine kontrolli tähtsusesse organisatsioonis ja vastavad tegevused. Kontrollikeskkond määratleb sisekontrollisüsteemi esmaste eesmärkide saavutamise korra ja raamistiku. Kontrollikeskkond hõlmab järgmisi elemente:

- ausus ja eetilised väärtused;
- juhtkonna filosoofia ja juhtimisstiil;
- organisatsiooni ülesehitus;
- õiguste ja kohustuste ning vastutuse määramine;
- personalipoliitika ja sellealane tegevus;
- töötajaskonna kompetentsus.

Kontrolliprotsessid

Poliitikad, nii manuaalsed kui automatiseeritud protseduurid ja tegevused osana kontrolli raampõhimõtetest, mis on loodud ja mida viiakse ellu, et tagada riskide hoidmine organisatsiooni poolt aktsepteeritaval tasemel.

Töö

Konkreetne siseauditi töövõtt, ülesanne või ülevaatusetegevus nagu näiteks siseaudit, kontrollide sisemise hindamise ülevaatus, pettuse uurimine või nõustamine. Töö võib sisaldada mitmeid ülesandeid või tegevusi, mis on kavandatud teatud eesmärkide kogumi saavutamiseks.

Töö eesmärgid

Siseaudiitorite poolt välja töötatud üldised väited, mille abil defineeritakse, mida tööga tahetakse saavutada.

Arvamus (töö osana)

Hinnang, järeldus ja/või muu üksiku töö tulemuste kirjeldus, mis suhestub töö eesmärkide ja ulatuse piires olevate aspektidega.

Tööprogramm

Dokument, kus on loetletud toimingud, mida tuleb töö käigus teha ja mis on kavandatud töö eesmärkide saavutamiseks.

Väline teenuseosutaja

Organisatsiooniväline isik või üksus, kellel on spetsiifilised teadmised, oskused ja kogemused konkreetses valdkonnas.

Pettus

Mistahes ebaseaduslik tegu, mida iseloomustab valelikkus, varjamine või usalduse kuritarvitamine. Need teod ei sõltu vägivallaga või füüsilise jõuga ähvardamisest. Pettusi panevad osapooled ja organisatsioonid toime raha, vara või teenuste hankimiseks, maksmise või teenuste osutamise vältimiseks, isikliku või ärilise kasu kindlustamiseks.

Valitsemine

Protsesside ja struktuuride kogum, mille on kasutusele võtnud kõrgem juhtorgan, et informeerida, suunata, juhtida ja seirata organisatsiooni tegevust selle eesmärkide saavutamisel.

Kahjustamised

Individuaalse objektiivsuse ja organisatsioonilise sõltumatuse kahjustamise alla võivad kuuluda isiklike huvide konfliktid, ulatuse piiramised, ligipääsu kitsendused andmetele, töötajatele ja varadele ning ressursside piirangud (finantseerimine).

Sõltumatus

Vabadus asjaoludest, mis ohustavad siseauditi üksuse võimet täita oma kohustusi erapooletult.

Infotehnoloogiaalased kontrollid

Kontrollid, mis toetavad juhtimist ja valitsemist, kuid võimaldavad ka üldist kontrolli infrastruktuuri ja inimeste ning tehnilist kontrolli selliste infotehnoloogia infrastruktuuride üle nagu rakendused ja info.

Infotehnoloogia valitsemine

Hõlmab eestvedamist, struktuure ja protsesse, mis tagavad, et ettevõtte infotehnoloogia toetab organisatsiooni strateegiate ja eesmärkide täitmist.

Siseauditi üksus

Osakond, allüksus, konsultantide rühm või muu isik, kes osutab sõltumatult ja objektiivselt kindlust ja nõu andvaid teenuseid, mis on kavandatud lisama väärtust organisatsiooni tegevusele ja seda täiustama. Siseauditi üksus aitab kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele kasutades süsteemset ja korrakohast lähenemist hindamiseks ja täiustamiseks valitsemise, riskide juhtimise ja kontrolliprotsesside mõjusust.

Rahvusvahelised Kutsetegevuse Raampõhimõtted

Kontseptuaalne raamistik, mis süstematiseerib IIA poolt avalikustatud usaldusväärset juhendmaterjali. Usaldusväärne juhendmaterjal jaguneb kahte kategooriasse – (1) kohustuslik ning (2) heaks kiidetud ning tungivalt soovitatav.

Peab/tuleb

Standardid kasutavad sõna „peab“ või „tuleb“, et väljendada tingimusteta kohustust.

Objektiivsus

Erapooletu suhtumine, mis võimaldab siseaudiitoritel töid läbi viia selliselt, et nad usuvad oma töö tulemusse ja et nad ei tee ühtegi kompromissi kvaliteedi osas. Objektiivsus nõuab siseaudiitoritelt auditi asjaolude suhtes antud omapoolsete otsustuste mitteallutamist teiste omadele.

Koondarvamus

Hinnang, järeldus ja/või muu siseauditi juhi poolt antud tulemuste kirjeldus, mis on laial tasemel suunatud organisatsiooni valitsemis-, riskijuhtimis- ja/või kontrolliprotsessidele. Koondarvamus on siseauditi juhi kutsealane hinnang, mis tugineb mitmele kindla ajavahemiku kestel läbi viidud üksikule tööle ja muule tegevusele.

Risk

Sellise sündmuse toimumise võimalikkus, mis mõjutab eesmärkide saavutamist. Riski mõõdetakse mõju ja tõenäosuse järgi.

Riskivalmidus

Riski tase, mida organisatsioon on nõus aktsepteerima.

Riskijuhtimine

Protsess võimalike sündmuste ja situatsioonide kindlaks tegemiseks, hindamiseks, juhtimiseks ja kontrollimiseks, et anda piisavat kindlust organisatsiooni eesmärkide saavutamise osas.

Peaks

Standardid kasutavad sõna „peaks“, kohtades, kus oodatakse *Standardile* vastavust, välja arvatud juhtudel, kus kutsealase otsustuse kohaselt asjaolud õigustavad kõrvalekaldeid.

Olulisus

Teema suhteline tähtsus selle vaatlemise kontekstis, arvestades kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid faktoreid nagu ulatuslikkus, iseloom, asjakohasus ja mõju. Teemade olulisuse hindamisel asjakohaste eesmärkide kontekstis on siseaudiitoritele abiks kutsealane otsustus.

Standard

Kutsealane seisukoht, mille on avaldanud Siseauditi Standardite Nõukogu ja mis kirjeldab nõudeid siseauditi üksuse tegevusele ning mida kasutatakse siseauditeerimise tulemuslikkuse hindamiseks.

Tehnoloogiapõhised audititehnikad

Igasugune automatiseeritud auditeerimisvahend nagu üldine auditarkvara, testandmete generaatorid, arvutiseeritud auditiprogrammid, spetsiaalsed auditirakendused ja arvutipõhised auditimeetodid (CAATid).

Välja antud: oktoober 2008

Üle vaadatud: oktoober 2012